

MONITORING JAVNIH NABAVKI

alati i preporuke

"Ovaj dokument objavljen je uz finansijsku pomoć Evropske unije.
Za njegovu sadržinu odgovoran je isključivo Centar za monitoring i
aktivizam - CEMA i on ne odražava nužno stavove Evropske unije".

SADRŽAJ

1. UVODNE NAPOMENE.....	2
2. JAVNE NABAVKE U SRBIJI.....	4
3. PERCEPCIJA GRAĐANA o sprovođenju javnih nabavki na lokalnom nivou	6
3.1. Princip transparentnosti.....	7
3.2. Princip jednakog tretmana.....	8
3.3. Princip slobodnog tržišnog nadmetanja.....	9
3.4. Princip nediskriminacije	10
4. KLJUČNI IZAZOVI U JAVNIM NABAVKAMA	11
4.1. Uvodne napomene	11
4.2. Javne nabavke u praksi	13
4.3. Izbegavanje primene zakona neopravdanom primenom izuzetka	13
4.4. Javna nabavka koja je znatno viša od najniže ponude, diskriminacija ponuđača	14
4.5. Javna nabavka koja je po kvalitetu znatno iznad potreba naručioca.....	15
4.6. Nejasna i kontradiktorna sadržina konkursne dokumentacije.....	16
4.7. Primena pregovaračkog postupka "po hitnosti", bez javnog oglašavanja.....	16
4.8. Diskriminatorni uslovi za učešće ponuđača.....	17
5. Civilni sektor i mediji u borbi protiv korupcije u javnim nabavkama – studija slučaja.....	18
6. ANALIZA JAVNIH NABAVKI PRIMENOM BENCHMARKING TOOL-A (ALATA).....	25
6.1. Prvi segment Benchmarkig alata.....	25
6.2. Drugi segment Benchmarking alata (primena na lokalnom nivou).....	27
6.3. Treći segment Benchmarkig alata.....	27
7. PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE PROCESA JAVNIH NABAVKI.....	30

1. UVODNE NAPOMENE

Ako se ima u vidu da se u Republici Srbiji godišnje na javne nabavke potroši oko 5 miliona i 600 hiljada eura (zvaničan podatak Kancelarije za javne nabavke), može se očekivati da u ovoj oblasti postoji ogromna opasnost od koruptivnih radnji i pojava u cilju zadovoljenja određenih finansijskih, političkih i drugih interesa. Naravno, radi se o ostvarenju interesa isključivo uskog kruga lica – određenih pojedinaca ili interesnih grupa zahvaljujući čemu je ugrožen javni interes.

Naš zadatak je bio da na konkretnim primerima pokažemo koji su to nedostaci procedura i prakse. Konkretno, cilj je da se utvrdi koje su posledice loše sprovedenih javnih nabavki, koje informacije najčešće nisu dostupne javnosti, koji su razlozi za manji nivo transparentnosti, koje su uočene koruptivne pojave u toku procesa i šta bi trebalo uraditi kako bi se unapredila transparentnost celog procesa.

Tokom izrade ovog dokumenta analizirani su podaci koji su bili dostupni na sajtovima i portalima:

- Uprave za javne nabavke;
- Republičke komisije za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki;
- Portali naručilaca javnih nabavki;
- Portal javnih nabavki;
- Portali lokalnih i nacionalnih medija.

Analiza jednog dela pribavljene dokumentacije je izvršena na bazi Banchmarking tool metodologije koja, između ostalog, podrazumeva i pregled nacionalnih pravnih okvira u borbi protiv korupcije kao i Upitnika za monitoring case-ova javnih nabavki koji je izrađen od strane eksperata Balkan Tender Watch-a. Zato smo u drugom delu ovog Izveštaja sačinili osvrt na samu metodologiju kroz praktična iskustva i izazove prilikom korišćenja Banchmarking alata.

U završnom delu ovog dokumenta definisane su preporuke za unapređenje stanja u procesu javnih nabavki na lokalnom i nacionalnom nivou, kao i potencijalne mogućnosti za povezivanje različitih aktera na lokalnom nivou kroz razmenu iskustava i zajedničko delovanje.

Da zaključimo: osnovni zadatak u postupku javnih nabavki je da se omogući javnosti da u potpunosti prati sve faze, kao i da sva dokumenta budu dostupna. Uzimajući u obzir cilj donošenja Zakona o javnim nabavkama, ne bi trebalo da se dovede u pitanje transparentost procesa. Međutim, praksa je pokazala da postoji mnogo segmenata postupka koji nisu dostupni javnosti.

Analiza „Monitoring javnih nabavki – alati i preporuke” izrađena je kao deo projekta „Zaštita politike konkurencije u javnim nabavkama kroz antikoruptivne mehanizme”. Planirane aktivnosti se sprovode u okviru programa „EU Resurs centar za civilno društvo u Srbiji” (EURC) koji Beogradska otvorena škola sprovodi u partnerstvu s organizacijama civilnog društva: Novosadska novinarska škola, ENECA, Užički centar za prava deteta, Nova planska praksa, Sigurne staze, Mladi poljoprivrednici Srbije i međunarodnim partnerom, fondacijom Fridrih Ebert (Friedrich Ebert Stiftung), a podržan je od Evropske unije.

Autorski tim

Foto: Pixabay, ilustracija

2. JAVNE NABAVKE U SRBIJI

Javne nabavke čine kupovine roba i usluga za potrebe naručioca - države ili bilo koje firme (ustanove) javnog sektora, najčešće kod firmi iz privatnog sektora. Trebalo bi istaći da je svuda u svetu država, odnosno javni sektor, pojedinačno najveći kupac roba i usluga. Tako je i u Srbiji. U *Tabeli br 1.* predstavljen je uporedni pregled zaključenih ugovora o javnim nabavkama u Republici Srbiji u periodu od 2010. do 2022. godine. Ovo su zvanični podaci objavljeni, u martu 2023. godine na Portalu javnih nabavki, u godišnjem Izveštaju o javnim nabavkama koji je sačinila Kancelarija za javne nabavke Republike Srbije.

Uporedni pregled zaključenih ugovora o javnim nabavkama u Srbiji			
Godina	Ukupan broj ugovora	Ukupna vrednost ugovora (u hiljadama dinara)	Prosečna vrednost (u hiljadama dinara)
2010	83.693	273.055.306	3.263
2011	111.249	293.324.810	2.637
2012	92.710	303.694.136	3.276
2013	83.121	262.938.735	3.163
2014	87.712	298.374.363	3.401
2015	104.527	354.982.753	3.396
2016	104.370	335.268.082	3.212
2017	107.248	342.911.451	3.197
2018	125.619	403.963.400	3.216
2019	122.066	440.522.211	3.609
2020	135.022	376.124.289	2.858
2021	182.998	559.767.074	3.059
2022	251.949	662.705.511	2.630

Tabela br. 1

Od 1. jula, 2020. godine počeo je da se primenjuje novi Zakon o javnim nabavkama usvojen u Skupštini Srbije krajem 2019. godine. Najveća novina je što bi postupak i administracija javne nabavke trebalo da budu pojednostavljeni pa time i troškovi postupka niži. Novim Zakonom je uvedeno elektronsko podnošenje ponuda i prijava za učešće, odnosno kompletno sprovođenje procedure javne nabavke preko internet platforme portala javnih nabavki. Svaki ponuđač, po novom Zakonu, podnosi Izjavu o ispunjenosti uslova koja zamenjuje razne potvrde prikupljane od različitih nadležnih organa. Tom Izjavom on formalno potvrđuje da ispunjava kriterijume i da nije u situaciji koja ga može isključiti iz postupka javne nabavke.

Ugovor se, po novom Zakonu, dodeljuje ekonomski najpovoljnijoj ponudi na osnovu odnosa cene i kvaliteta. Novina je i da se bez obzira na vrednost nabavke primenjuju isti postupci javne

nabavke, s tim što su za nabavke većih vrednosti duži rokovi za dostavljanje ponuda i prijava za učešće. Odredbe ovog Zakona se ne primenjuju na nabavku dobara, usluga i sprovođenje konkursa za dizajn čija je procenjena vrednost manja od milion dinara, kao i nabavku radova čija je procenjena vrednost manja od tri miliona dinara.

Nova regulativa uvela je i Partnerstvo za inovacije koje bi trebalo da ubrza javne nabavke u slučaju potrebe za inovativnim dobrima, radovima ili uslugama koje nisu dostupne na tržištu. Takođe trebalo bi i da doprinese razvoju i integraciji transportnih, energetske, informacionih, komunikacionih i drugih tehnologija u pojedinim sektorima, kao i promovisanje znanja i novih tehnologija u oblasti zdravstva i kulture.

Paralelno sa stupanjem na snagu Zakona o javnim nabavkama istekao je rok do kada su pravna lica i preduzetnici koji se vode u Registru ponuđača kod Agencije za privredne registre (APR) morali da dostave potvrde da nisu osuđivani u proteklih pet godina, kao i da su plaćali porez i obavezno socijalno osiguranje i da nisu u kaznenoj evidenciji MUP-a. Pisci novog srpskog Zakona o javnim nabavkama tvrde da je Zakon usklađen sa zakonima Evropske unije u kojoj, inače, javne nabavke predstavljaju značajno tržište.

Podsećamo da je u okviru predpristupnih pregovora, 13. decembra, 2016. otvoreno Poglavlje 5 koje definiše oblast javnih nabavki. Najvažniji set ocena u Izveštajima Evropske komisije odnosi se na napredak u pregovaračkim poglavljima. Te ocene se zasnivaju na pažljivoj analizi situacije, sa posebnim osvrtom u svakoj oblasti, što znači da u konačnoj oceni primena i dostignuća imaju veću težinu od samog donošenja Zakona.

Sistem javnih nabavki počiva na ključnim principima:

- **transparentnost**
- **jednak tretman**
- **slobodno tržišno nadmetanje**
- **nediskriminacija**

Ova načela bi trebalo da se primenjuju na sve postupke javnih nabavki čija konkurentnost i transparentnost pomaže i javnim organima da nabavljaju proizvode i usluge boljeg kvaliteta, za nižu cenu. Primena adekvatnih postupaka javnih nabavki i velika konkurencija, kada su u pitanju javni ugovori u Evropskoj uniji, umanjuju cene za oko 30%. Rezultat toga je da se novac poreskih obveznika efikasnije troši, poboljšava se ekonomski razvoj, stvaraju novi uslovi i bolja konkurentnost. Tim putem bi trebalo da krene i Republika Srbija.

3. PERCEPCIJA GRAĐANA o sprovođenju javnih nabavki na lokalnom nivou

"Ni jedan napor državnih organa, međunarodnih organizacija, medija i organizacija građanskog društva na suzbijanju korupcije ne može dugoročno da donese uspeh ukoliko građani, ili barem veliki broj građana, ne bude spreman da te napore podrži i u njima aktivno učestvuje. Građani mogu da podrže napore ove vrste time što će učestvovati u antikorupcijskim programima, prijavljivati slučajeve korupcije sa kojima se sretnu i uzdržavati se od učešća u koruptivnim aktivnostima, čak i kada na taj način odlažu zadovoljenje svojih potreba." (Nemanja Nenadić, Transparency Serbia)

Većina sprovedenih istraživanja navodi da se u aktuelnim percepcijama građana lokalna vlast, policija i carina nalaze na trećem mestu kao najmanje kredibilne institucije.¹ Međutim, za razliku od republičkog nivoa, koji je u fokusu interesa javnosti, lokalni nivoi vlasti još nisu u punoj meri dospeli u žižu interesovanja kada je u pitanju borba protiv korupcije. Takvo stanje stvari umnogome otežava i činjenica da je u malim mestima, koja su daleko od interesa medija i gde svako svakog poznaje, borba protiv ove društveno negativne pojave daleko teža, iako je u ovakvoj sredini korupciju mnogo lakše uočiti.

Od koncepta "**uprave kao vlast**" koji je polazio od odnosa nadređenosti državnih organa prema građanima, u kojem je građanin posmatran kao podanik koji je dužan da slepo izvršava naređenja vlasti, do preobražaja koncepta javnog prava koji je doveo do shvatanja da se uprava posmatra kao "**servis građana**" i javna služba, a kasnije i regulator društvenih procesa, prošlo je više od 200 godina. Novo, doktrinarno usmerenje sve više naglašava ulogu građana i civilnog društva, transparentnost, legitimnost, odgovornost, efikasnost, građanska prava, bolji kvalitet javnih usluga, primenu savremenih informacionih tehnologija i bolje upravljanje resursima. Na građanina bi trebalo da se gleda kao na partnera koji bitno utiče na krajnje efekte delovanja javne uprave. Naglašena je njihova potreba za edukacijom, informisanjem i participacijom u oblikovanju javnih politika, a dobri rezultati se mogu postići kroz saradnju, dopunjavanje i usklađivanje građana i organa vlasti. Samo dobro usklađene i široko prihvaćene javne politike imaju šansu da rezultiraju efikasnim ostvarenjem ekonomskog i društvenog razvoja.

Karakter lokalne zajednice značajno određuje specifičnosti korupcije na lokalnom nivou. Naime, u lokalnoj zajednici postoje i deluju svi neophodni činioci za pojavu i širenje korupcije, počevši od društveno ekonomske i političke situacije, preko nefunkcionisanja mehanizma socijalne kontrole do krize moralnog sistema vrednosti. U takvoj sredini korupcija postaje

¹ Detaljnije videti Izveštaj Istraživačko analitičkog centra ARGUMENT iz Beograda u saradnji sa Misijom OEBS-a u Srbiji i Crnoj Gori čija je svrha analiza postojećeg stanja unutar profesionalnih udruženja posmatranih profesija i sociološko-pravna analiza njihovih kodeksa profesionalne etike, dostupno preko: https://pistaljka.rs/public/fck_files/file/izvestaji/Knjiga%20-%20Profesija%20i%20korupcija.pdf, str.14.

sastavni deo svakodnevnog života, tj. prihvata se kao nešto što je uobičajeno i što se ne mora skrivati.²

Istraživački tim Centra za monitoring i aktivizam je u okviru aktivnosti i prikupljanja podataka za izradu ovog dokumenta održao tri fokus grupe gde je ključna tema bilo poštovanje principa u procesu sprovođenja javnih nabavki.

U fokus grupama učestvovalo je oko 40 učesnika među kojima je bila i nekolicina lokalnih privrednika koji su posle dugih pregovora pristali da govore na ovu temu uz uslov da ostanu anonimni i ne budu fotografisani. To jasno ukazuje na njihov evidentan strah od mogućih posledica zbog javnog istupanja i ukazivanja na sve negativne pojave koje se svakodnevno beleže u postupcima javnih nabavki. Takođe, ovim sastancima pristvovali su i predstavnici 10 nezavisnih lokalnih medija iz Čačka, Gornjeg Milanovca i Požege koji su, inače, članovi neformalne medijske koalicije "Zajednički glas za slobodu medija" i koji, kroz publikovane medijske sadržaje, kontinuirano ukazuju na sve propuste u radu lokalnih organa, između ostalog i u oblasti javnih nabavki. U radu fokus grupa učestvovali su i predstavnici organizacija civilnog društva, građanski aktivisti, istaknuti borci protiv korupcije i dr.

Pored održanih fokus grupa obavljeno je još 10 sastanaka na kojima je urađeno tridesetak pojedinačnih intervjua, tako da se može reći da je više od 70 učesnika iznelo svoje stavove o poštovanju ključnih principa u sprovođenju procesa javnih nabavki na lokalnom nivou. U nastavku ovog dokumenta predstavljamo vam njihova zapažanja.

3.1. Princip transparentnosti

Najaktivniji u iznošenju svojih iskustava u radu bili su predstavnici medija koji tvrde da se najveći broj uskraćenih informacija odnosi na raspolaganje lokalnim budžetom, pre svega, u procesu javnih nabavki. Druga zamerka je netransparentnost procesa (odsustvo informacija na zvaničnom sajtu grada Čačka, na primer), a posebno u onom delu koji se tiče realizacije javne nabavke i kvaliteta finalnog proizvoda.

Učesnici su imali mogućnost da poštovanje četiri ključna principa u sprovođenju javnih nabavki na lokalnom nivou ocene kroz ponuđene odgovore:

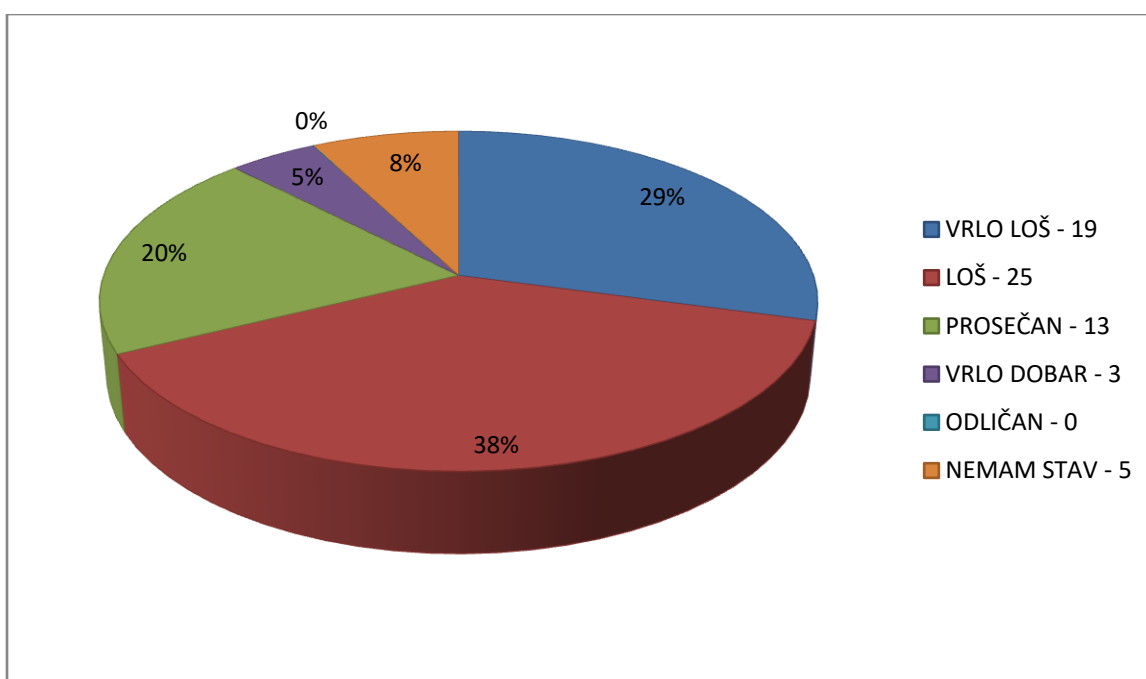
- Vrlo loš
- Loš
- Prosečan

² Aleksandar R. Ivanovic, (2009). Prevencija korupcije u lokalnoj zajednici, treća naučna konferencija sa međunarodnim ucescem – Korupcija i pranje novca (uzroci, otkrivanje, sprečavanje), Internacionalna asocijacija kriminalista, str. 139-150. Sarajevo (BIH), dostupno preko: https://www.academia.edu/3205399/PREVENCIJA_KORUPCIJE_U_LOKALNOJ_ZAJEDNICI_THE_PREVENTION_OF_CORRUPTION_IN_THE_LOCAL_COMMUNITY, str. 146.

“Analiza uzroka i pojava oblika korupcije na lokalnom nivou”, Agencija za borbu protiv korupcije, april 2013, str. 3-6, dostupno preko: <http://www.acas.rs/wp-content/uploads/2012/06/Analiza-uzroka-i-pojavnih-oblika-korupcije-na-lokalnom-nivou.pdf>.

- Vrlo dobar
- Odličan
- Nemam stav

U *Grafikonu br.1* prikazani su rezultati ocena učesnika fokus grupa za poštovanje principa transparentnosti u postupku sprovođenja javnih nabavki:

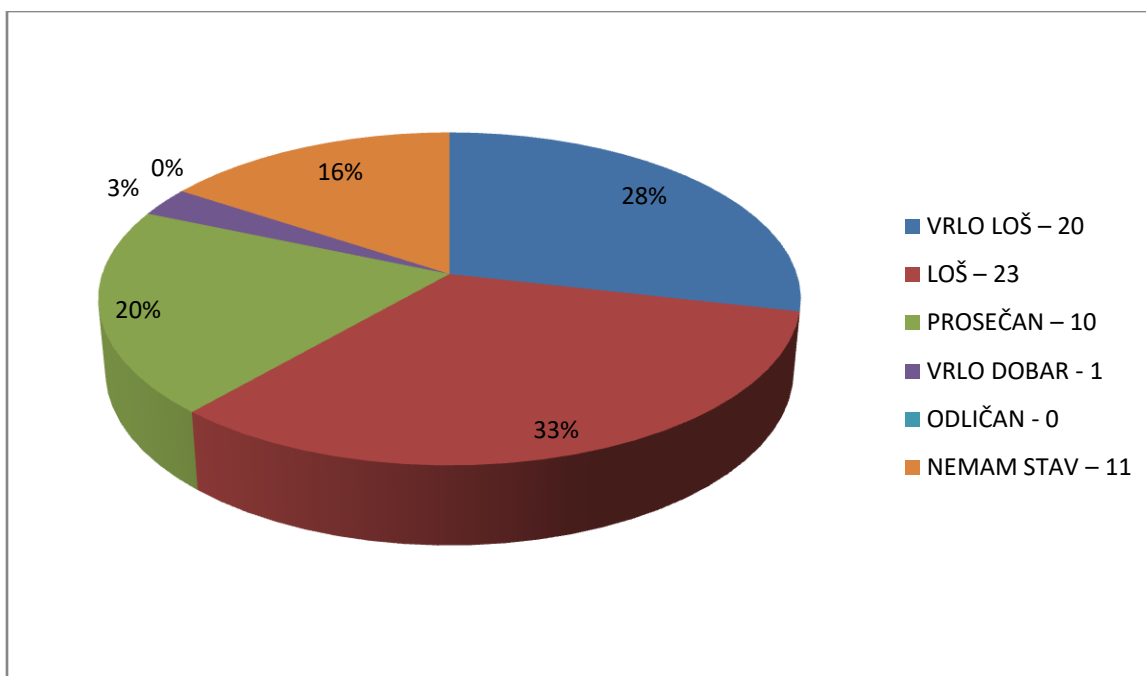
Grafikon br.1

3.2. Princip jednakog tretmana

Kada je u pitanju ovaj princip najveći broj primedbi su izneli privrednici koji su i direktni učesnici u postupcima javnih nabavki. Kao najveće zamerke oni ističu:

- Propisivanje diskriminatorских tehničkih specifikacija,
- Propisivanje diskriminatorских dodatnih uslova,
- Propisivanje diskriminatorских kriterijuma za ocenu najpovoljnije ponude,
- Određivanje rokova izvršenja koji pogoduju unapred određenom ponuđaču,
- Dodela ugovora neprihvatljivom ponuđaču...

U *Grafikonu br.2* prikazani su rezultati ocena učesnika fokus grupa o poštovanju principa jednakog tretmana u postupku sprovođenja javnih nabavki:

Grafikon br. 2

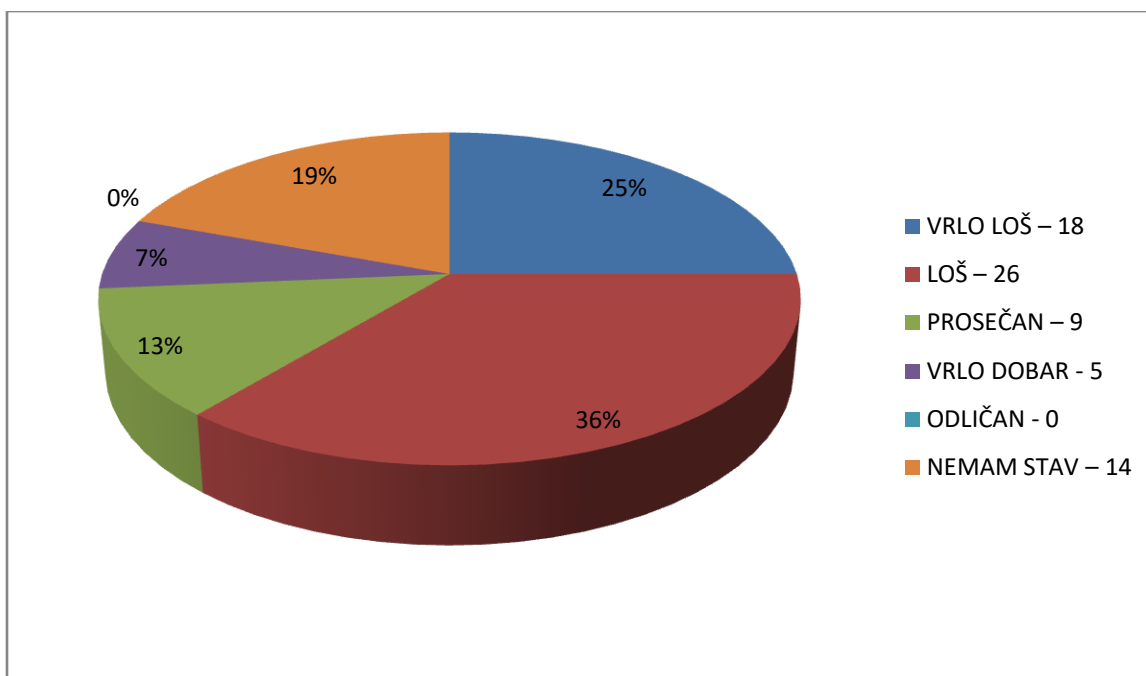
3.3. Princip slobodnog tržišnog nadmetanja

Konkurencija je demokratija u "ekonomiji" jer ne može postojati politička demokratija ako ekonomska moć leži u rukama nekolicine. U državama u tranziciji, uključujući i Srbiju, u praksi se može videti kako se centri moći nalaze van državnih institucija, u tokovima novca i ekonomskog uticaja.

U praksi je uočeno nekoliko problema:

- **Prvo**, neke moćne firme, ili firme koje imaju dovoljno snažnu političku podršku, bile su praktično izuzete od primene zakona. To se ticalo i monopolskog položaja i ometanja konkurenata ali i državnih organa u sprovođenju zakona.
- **Drugo**, na članove Komisije za zaštitu konkurencije vršen je pritisak da se postupci protiv nekih firmi ne pokreću ili ako se pokrenu da se obustave.
- **Treće**, neki članovi Komisije za zaštitu konkurencije bi da ne pokreću nikakve postupke i time stvaraju probleme, nego radije bi da uživaju u pogodnostima koje na tom mestu imaju.

U *Grafikonu br. 3* prikazani su rezultati ocena učesnika fokus grupa o poštovanju principa slobodnog tržišnog nadmetanja u postupku javnih nabavki:

Grafikon br. 3

3.4. Princip nediskriminacije

U članu 12. Zakona koji uređuje **Načelo jednakosti ponuđača** stoji:

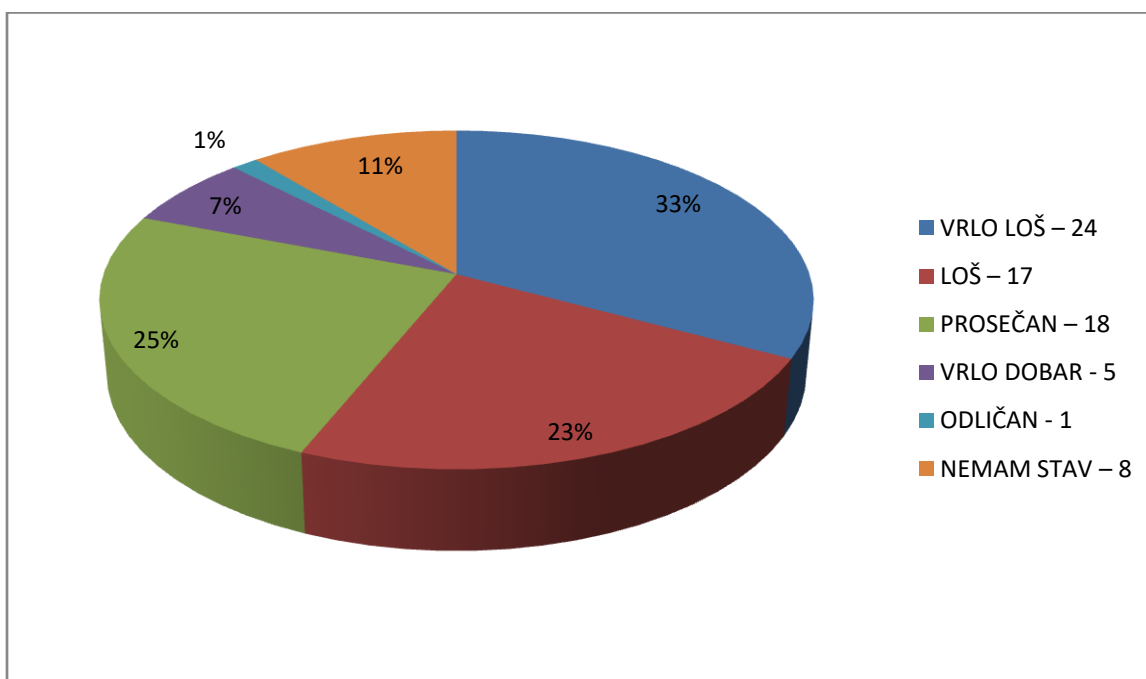
"Naručilac je dužan da u svim fazama postupka javne nabavke obezbedi jednak položaj svim ponuđačima.

Naručilac ne može da određuje uslove koji bi značili nacionalnu, teritorijalnu, predmetnu ili ličnu diskriminaciju među ponuđačima, niti diskriminaciju koja bi proizlazila iz klasifikacije delatnosti koju obavlja ponuđač. "

Nažalost, praksa pokazuje sasvim drugačiju situaciju o čemu su svedočili učesnici fokus grupa i intervjuisane osobe. Kao najčešće oblike diskriminacije u procesu javnih nabavki oni navode sledeće:

- diskriminacija i ograničenje konkurencije određivanjem mesta pružanja usluge,
- ponuda greškom otvorena pre javnog otvaranja,
- ograničavanje konkurencije kadrovskim kapacitetom ponuđača,
- rangiranje ponuda prema javno dostupnom i unapred poznatom podatku,
- tehničke specifikacije koje uopšte ne odgovaraju objektivnim potrebama naručioca,
- ucenjivanje prilikom plaćanja,
- nedozvoljene izmene ugovora...

U *Grafikonu br. 4* prikazani su rezultati ocena učesnika fokus grupa o poštovanju principa nediskriminacije u procesu javnih nabavki:

Grafikon br. 4

4. KLJUČNI IZAZOVI U JAVNIM NABAVKAMA

4.1. Uvodne napomene

Većina domaće javnosti se slaže da je korupcija način života kod nas. Bili bismo na dobitku da okrenemo stvar – da prijavljivanje korupcije postane način života, da neprijavlivanje bude isto što i saučesništvo, da ako vidimo i čutimo znači da smo prihvatili zakon mafije. Uspostavljanje lokalnih antikoruptivnih mehanizama, što podrazumeva usvajanje Lokalnih antikorupcijskih planova i formiranje tela za praćenje njihove implementacije, jedan je od načina da se građani direktno uključe u borbu protiv korupcije. Nažalost, iako je krajnji rok za ove obavezujuće pravne radnje u Srbiji bio 30. jun, 2017. godine, još uvek ima gradova i opština koje se nisu pomerile sa "mrtve tačke" (grad Čačak, na primer).

O bahatosti lokalne vlasti, kada je ova tema u pitanju, svedoči podatak koji je 31. decembra, 2023. godine objavila Agencija za borbu protiv korupcije u Republici Srbiji. Naime, u Tabeli sa podacima o usvojenim Lokalnim antikorupcijskim planovima i formiranim telima za njihovu

implementaciju u 145 gradova i opština u Srbiji, grad Čačak je među četiri jedinice lokalnih samouprava koje, kako se navodi, "**nikada nisu odgovorile na e-mail ili dopis**" koji im je dostavila ova republička institucija.

Oblast javnih nabavki je posebno podložna korupciji.

U toku samog postupka javljaju se koruptivni rizici, pre svega:

- u vezi sa sadržinom konkursne dokumentacije kojom se ograničava konkurencija i favorizuju određeni ponuđači;
- u pogledu nedozvoljene komunikacije i odnosa između učesnika u postupku javne nabavke, kako između predstavnika naručilaca i ponuđača, tako i između samih ponuđača;
- u vezi sa stručnom ocenom ponuda, kada se ocenjuje da li su ponude u skladu sa zahtevanim uslovima, tehničkim specifikacijama i drugim zahtevima naručioca, kao i mnoge druge.

Uloga monitoringa u javnim nabavkama je da:

- proceni način na koji se sistem javnih nabavki razvija u celini i pravac u kome se kreću izvesni trendovi koji se mogu uočiti tek nakon više godina posmatranja – i na taj način obezbedi značajne informacije koje su suštinski važne za kreiranje politika;
- identifikuje potrebe za bilo kakvim promenama u sistemu;
- utvrdi kratkoročne i dugoročne prioritete i proceni da li su oni ostvareni;
- analizira potencijalne posledice alternativnih rešenja;
- pruži smernice za politike javnih nabavki i implementaciju donešenih odluka;
- omogući relevantne informacije za odluke koje donose drugi kreatori politika.

Kontrolu trošenja budžetskih sredstava jedinica lokalne samouprave ne vrši ni jedna državna institucija kontinuirano, što stvara prostor za korupciju velikih razmera. Sudeći prema rezultatima istraživanja Udruženja Centar za monitoring i aktivizam – CEMA iz Čačka, ovu oblast ne ignorišu samo organi vlasti već, nažalost, i lokalni mediji. Istraživački tim ove organizacije je u periodu od januara 2024. do marta 2024. sproveo analizu medijskih sadržaja objavljenih u 10 online medija koji su registrovani na području 10 gradova i opština centralne i zapadne Srbije (Čačak, Užice, Kraljevo, Gornji Milanovac, Požega, Lučani, Ivanjica, Čajetina, Kosjerić i Bajina Bašta). Među hiljadama objavljenih tekstova u analiziranim medijima, tek nekoliko desetina se odnose na oblast korupcije i to samo u 4 medija, za razliku od ostalih 6 koji nemaju ni jednu takvu vest. Zanimljivo je da čak i oni mediji, za koje se može reći da imaju nezavisnu uređivačku politiku i poštuju profesionalne standarde, teško se hvataju u koštac sa ovom temom. Naravno, nedostatak sluha za ovu oblast nije ključni problem, mnogo češće je u

pitanju nedostatak kapaciteta (tehničkih, kadrovskih, finansijskih) sa čim se suočava većina nezavisnih lokalnih medija u Srbiji.

4.2. Javne nabavke u praksi

Prilikom mapiranja zloupotreba javnih nabavki, koje su kao praktični primeri predstavljene u ovom dokumentu, pošlo se od postojećih informacija dostupnim u sredstvima informisanja, zatim na sajtu Republičke komisije za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki, izveštaja Državne revizorske institucije i istraživanja koja su sprovele organizacije civilnog društva.

Radi uvođenja novih aktera koji deluju u sistemu koji je monitorisan prilikom izrade ovog dokumenta, organizovani su sastanci sa ciljem da se sagleda aktuelno stanje, kao i problemi i izazovi, ali i donesu zaključci i preporuke koje bi mogle da unaprede sistem.

Već na početku analize stanja naš tim je uočio standardne mehanizme zloupotreba, među kojima su i nabavke po cenama znatno višim od tržišnih, nabavke nepotrebnih roba i usluga, "razbijanje" većih nabavki na manje, višegodišnje favorizovanje jednog te istog ponuđača, izbegavanje primene zakona neopravdanom primenom izuzetka, izbegavanje transparentnog postupka primenom pregovaračkih postupaka, ponavljanje konkursa zbog tehničkih grešaka i dr.

U nastavku ovog dokumenta izdvojićemo nekoliko primera zloupotreba javnih nabavki, u poslednje tri godine, čije pojedine vrednosti premašuju čak i iznose koji se mere u milionima evra.

4.3. Izbegavanje primene zakona neopravdanom primenom izuzetka

PRIMER: U četiri planinska sela Nove Varoši, 6. marta, 2022. godine, proglašena je vanredna situacija, ali ne toliko zbog snega, **već da bi se skratila zakonska procedura javne nabavke za angažovanje mehanizacije**, koja bi snežne nanose trebalo da očisti sa seoskih puteva, pošto je već potrošen novac za tu namenu u opštinskom bužetu. Opštinski štab za vanredne situacije, na čelu sa predsednikom opštine su vanrednu situaciju proglasili u četiri sela u kojima, kako kažu, živi oko 3000 ljudi. Predsednik opštine je objasnio da je "istekao rok za javne nabavke za zimsko održavanje puteva u selima i da je potrošen novac u budžetu za tu namenu" pa je, dodaje, **"problem rešen uvođenjem vanredne situacije"**.

"To nam daje mogućnost da skratimo trajanje javne nabavke i da angažujemo mehanizaciju po starim cenama", smatra predsednik opštine Nova Varoš i u tome "ne vidi ništa nezakonito".
(Izvor: Danas)

KORUPTIVNI RIZICI: *Potpuno odsustvo primene odredaba Zakona samo po sebi stvara sumnju da postoje određene koruptivne tendencije. Sprovođenje nabavke bez propisane procedure omogućava ograničenje, pa čak i isključenje bilo kakve konkurencije, te je rizik od neopravdane primene izuzetaka vrlo izražen.*

4.4. Javna nabavka koja je znatno viša od najniže ponude, diskriminacija ponuđača

PRIMER: Jedna od najvećih investicija u Prokuplju, vredna skoro 820 miliona dinara bez PDV-a koliko je Kancelarija za javna ulaganja izdvojila za rekonstrukciju zgrade Doma zdravlja u ovom gradu, prema dokumentaciji koju je izneo Toplički centar za demokratiju i ljudska prava, **poverena je preduzeću koje je na tenderu ponudilo najvišu cenu, čak za 800.000 evra višu od cene drugog ponuđača.** U svemu ovome ništa sporno nisu videle ni Komisija za javne nabavke, ni pomenuta Kancelarija.

- Izabrana je zajednička ponuda firme *Termomont Beograd*, podneta sa još 6 ponuđača u konzorcijumu. Ona je ocenjena kao jedina prihvatljiva sa konačnom cenom od 818.857.006,90 dinara, iako je prvobitna ponuđena cena bila 721.722.622,54 dinara, odnosno oko 800.000 evra niža u odnosu na vrednost zaključenog ugovora. Naime, **naknadno je "otkrivena" računska greška**, pa je ponuđena cena tog ponuđača naglo povećana u toku stručne ocene već podnetih ponuda. Članovi Topličkog centra su izneli i delove Ugovora koji je u ime naručioca potpisao gradonačelnik Aleksandar Simonović.

Drugi ponuđač *Modulor Beograd*, je odbijen iako je njihova ponuđena cena od 724.602.606,98 dinara bila znatno niža od cene izabranog izvođača, a zajedničku ponudu je podneo sa još 5 ponuđača.

Inače, ukupno su dostavljene tri ponude i sve su imale nedostatke zbog kojih je trebalo da budu odbijene, ali je naručilac ipak jednu, i to onu sa najvećom ponuđenom cenom, ocenio kao prihvatljivu i dodelio Ugovor. (*Izvor: Danas*)

KORUPTIVNI RIZICI: *U ovom slučaju došlo je do nejednakog postupanja naručioca prema ponuđačima, jer zbog istih nedostataka u ponudama nisu sve ponude odbijene kao neprihvatljive, već je izabranom ponuđaču "progledano kroz prste" pa je, zbog odbacivanja zahteva za zaštitu prava od strane Komisije, ugovor dodeljen ponuđaču čija je ponuda morala biti odbijena, uz 800.000 evra dodatnog troška za građane Srbije.*

4.5. Javna nabavka koja je po kvalitetu znatno iznad potreba naručioca

PRIMER: Opština Niška Banja moraće da vrati Evropskoj uniji, odnosno IPA fondu EU, skoro 98.000 evra **koje je u okviru projekta prekogranične saradnje nenameski potrošila za nabavku terenskog vozila za vanredne situacije**. Ministarstvo regionalnih razvoja i javnih radova Bugarske, kao upravljačko telo u projektima prekogranične saradnje, krajem januara 2021. godine, dostavilo je Niškoj Banji dopis u kojem navodi da je ta opština dužna da u roku od 30 dana refundira iznos od 97.727,25 evra, koliko je IPA fond učestvovao u nabavci ovog džipa i prateće opreme za vanredne situacije, a da će u slučaju kašnjenja biti dužna da plaća kamatu. Ovo ministarstvo je obavestilo lokalnu vlast u Niškoj Banji da je prilikom nabavke vozila "folksvagen amarkord 4X4" od firme *MedSis* iz Bugarske "potvrđena nepravilnost".

Niška Banja je, inače, najsiromašnija gradska opština u Nišu i jedna od najnerazvijenijih u Srbiji. **U okviru ovog prekograničnog projekta, nabavljeno je terensko vozilo za više od 100.000 evra**, odnosno 12.206.475 dinara, kao i dodatna oprema od oko 80.000 evra, odnosno 9.193,740,47 dinara, isplaćenih u dva navrata. Srđan Nonić, tadašnji šef odborničke grupe Niška inicijativa u Skupštini grada Niša, na konferenciji za novinare kazao je da **kataloška cena takvog džipa iznosi od 39.000 do 42.000 evra, bilo gde u Evropi**, a da je cena nabavljene dodatne opreme **"značajno niža od one za koju opština navodi da ju je platila"**.

Inače, *Firma MedSis*, od koje je kupljeno terensko vozilo, i koja je registrovana u Bugarskoj, prioritetno se bavi prodajom medicinske opreme. *MedSis* je, pak, u većinskom vlasništvu kompanije *Auto Inženjering Holding Grup*, koja je specijalizovana za proizvodnju i distribuciju protivpožarnih vozila i opreme.

U Višem javnom tužilaštvu u Nišu je, krajem prošle godine, saopšteno da se vodi istraga protiv menadžera ovog projekta M.P. iz Niša zbog sumnje na krivično delo "zloupotreba službenog položaja iz čl. 359 st. 3 u vezi st. 1 KZ u produženom trajanju". Osim menadžera projekta, MUP je u septembru 2020. godine, prema pisanju pojedinih medija, priveo i odgovorna lica u firmi *San konsalt, Mar Ni fon i Big drim*, zbog sumnje da su kroz ovaj projekat oštetili opštinski budžet. (Izvor: *Danas*)

KORUPTIVNI RIZICI: *Imajući u vidu da je ovaj slučaj dobio epilog i na sudu nema dileme da je u pitanju eklatantan primer zloupotrebe javne nabavke. Ono što dodatno izdvajamo kao koruptivne rizike za konkretan primer su i nepotrebno, odnosno nesvrishodno trošenje javnih sredstava (u ovom slučaju reč je o fondovima Evropske unije) kao i težnja da se kroz podizanje kvaliteta (tehničkih performansi) znatno iznad potreba naručioca određenim licima omogućiti da ostvare protivpravnu imovinsku korist na štetu javnih sredstava.*

4.6. Nejasna i kontradiktorna sadržina konkursne dokumentacije

PRIMER: Ministarstvo zdravlja je opremu za Klinički centar Srbije (KCS) platilo 14,3 milijardi dinara, što je oko 122 miliona evra. Oprema je kupljena za novootvoreni deo, ali i za deo čija rekonstrukcija još nije bila ni započeta. Iako je u budžetu bilo predviđeno da se oprema plati 2,7 milijardi dinara (23 miliona evra), **suma je sedam puta uvećana** nakon što je grupa firmi na čelu sa *Magna farmacijom* (Magna pharmacia) dala ponudu od tačno 14,3 milijardi dinara.

Tokom celog postupka javne nabavke procenjena vrednost je bila tajna, tako da nije bilo poznato koja je maksimalna cena koju ponuđači mogu da daju.

Tender je bio organizovan tako da jedan ponuđač ili jedna grupa ponuđača oprema ceo Klinički centar, što ograničava transparentnost i konkurenciju. Na isti način opremane su i kovid bolnice u Batajnici, Kruševcu i Novom Sadu, a glavni dobavljač je i u ova tri postupka bila *Magna farmacija*. (Izvor: *Nova ekonomija*)

KORUPTIVNI RIZICI: *Neobjavljivanje procenjene vrednosti javne nabavke u konkursnoj dokumentaciji može ukazivati na pokušaj da se ograniči konkurencija i postupak sprovede na netransparentan način, kako bi se određenom ponuđaču omogućilo da njegova ponuda bude izabrana kao najpovoljnija. Takođe, sedam puta uvećana cena, u odnosu na onu planiranu budžetom, ostavlja ozbiljnu sumnju za potencijalne koruptivne radnje u okviru sprovedene javne nabavke, posebno imajući u vidu da je za opremanje svih kliničkih centara i izgradnju kovid bolnica izabran jedan (uvek isti) ponuđač.*

4.7. Primena pregovaračkog postupka "po hitnosti", bez javnog oglašavanja

PRIMER: *"Kupovina medicinske opreme tokom pandemije bila je netransparentna, uglavnom bez javnog poziva, pregovaračkom metodom i najčešće samo sa jednim učesnikom, dok su cene pribavljenih dobara značajno varirale među nabavkama različitih ustanova" - zaključak je istraživanja iz projekta "Javne tajne o javnom zdravlju" koje su sprovele organizacije Partneri Srbija i Pravni skener.*

Sprovedeno istraživanje se odnosilo na nabavku medicinskog kiseonika, pulsni oksimetara i rendgen filmova za potrebe dijagnostike i lečenja pacijenata koji su se zarazili koronavirusom. Navodi se da je potreba medicinskih ustanova za tom vrstom opreme bila značajno uvećana što opravdava dodatnu nabavku. Međutim, ocena istraživača je da su neke zdravstvene ustanove iskoristile vanredne okolnosti kako bi zaobišle odredbe Zakona o javnim nabavkama, jer dok je "preskakanje" javnog poziva bilo razumljivo u 2020. godini, nema opravdanja da se istom metodom to nastavi i narednih godina.

Kada je reč o pulsним oksimetrima, najveći uočen problem je formiranje cena, jer su razlike između procenjene vrednosti i ugovorene cene veće i do 50 odsto, a različite ustanove su po komadu uređaj plaćale od 1.700 do 130.000 dinara.

Navedeni podaci zabrinjavaju jer direktno ukazuju da se najveći deo novca namenjenog za nabavku medicinske opreme troši kroz postupke koji nisu dovoljno transparentni zbog čega je teže preispitati opravdanost i zakonitost sprovedenih nabavki. (Izvor: Partneri Srbija i Pravni skener)

KORUPTIVNI RIZICI: *Sva zainteresovana lica gube mogućnost da učestvuju u postupku javne nabavke (posledica neobjavlivanja javnog poziva na propisani način). Osim toga, oni gube mogućnost da pravovremeno preduzmu mere zaštite svojih prava. S druge strane, nadležni državni organi su ograničeni u primeni svojih ovlašćenja da prate, kontrolišu i sankcionišu neregularnosti u tom postupku pa prostor za zloupotrebe postaje ogroman.*

4.8. Diskriminatoriski uslovi za učešće ponuđača

PRIMER: *JKP Komunalac, Čačak je objavio Poziv za podnošenje ponuda jnmv-d-10/2019 video nadzor, kao javne nabavke male vrednosti koja nije oblikovana u partije. Kriterijum za donošenje odluke je najniža ponuđena cena, a procenjena vrednost javne nabavke nije data. U Planu javnih nabavki ovog preduzeća za tu godinu bilo je predviđeno 816.000,00 dinara za nabavku video nadzora (za reciklažne platoe i podzemne kontejnere).*

Zanimljivo je da je ovo preduzeće imalo **SEDAM izmena i dopuna** Plana javnih nabavki u 2019. godini. Još je zanimljivija činjenica da je **odabrani ponuđač (samo jedan učesnik konkursa), ponudio tačan iznos od 816.000,00 dinara za nabavku video nadzora koji je predviđen u Planu Javnih nabavki.**

Nakon analize javne nabavke istraživački tim Centra za monitoring i aktivizam je uočio da se u konkursnoj dokumentaciji navodi da **"sva oprema za video nadzor mora biti proizvođača HIKVISION, ili odgovarajuća, zbog toga što JKP Komunalac Čačak u svom sastavu već niz godina koristi opremu za video nadzor ovog proizvođača i ima obučeno ljudstvo za rad na ovom sistemu."**

U konkursnoj dokumentaciji se takođe navodi da **"sva mrežna oprema mora biti proizvođača MIKROTIK, ili odgovarajuća, zbog toga što JKP Komunalac, Čačak u svom sastavu već niz godina koristi mrežnu opremu ovog proizvođača i ima obučeno ljudstvo za rad sa ovom opremom"**.

Osim činjenice da je pozivanjem na određenu robnu marku u konkursnoj dokumentaciji izvršena diskriminacija ponuđača, za nas je diskutabilno i da li je kriterijum **"da postoji obučeno ljudstvo"** značajniji od niže cene, kvalitetnije opreme, garancija opreme i sl. nekog drugog ponuđača. (Izvor: Cemaforum)

KORUPTIVNI RIZICI: *U ovom slučaju naručilac ograničava konkurenciju u postupku javne nabavke, i to tako što omogućava učešće određenim ponuđačima, a neopravdano onemogućava ostale u tome. Takođe, u dogovoru sa naručiocem prvo je pribavljen uslov (kupljen je deo opreme) od strane ponuđača koji je "favorit", pa je tek onda naručilac pokrenuo postupak i zahtevao taj uslov koji ostali ponuđači ne poseduju.*

ZAKLJUČAK: U ovom poglavlju predstavljeni su primeri drastičnog kršenja procedure i zloupotrebe javnih nabavki kako na lokalnom, tako i na republičkom nivou u Srbiji. Jedan od načina za sprečavanje koruptivnih rizika u ovoj oblasti je aktivna participacija građana u kontroli rada opštinskih organa koja je još uvek na nezadovoljavajućem nivou. Nepravilnosti u raspodeli budžetskih sredstava, korupcija i nepoštovanje tenderskih procedura u javnim nabavkama, kao i nesposobnost u određivanju prioriteta u razvoju lokalnih sredina - najčešće su praćeni nezainteresovanošću građana i njihovim niskim nivoom poznavanja rada lokalne samouprave.

Za početak prioritet bi svakako trebalo da bude veća angažovanost civilnog sektora, pritisak medija i građanski aktivizam usmeren ka usvajanju Lokalnih akcionih planova za borbu protiv korupcije i formiranju tela za njihovo praćenje.

5. Civilni sektor i mediji u borbi protiv korupcije u javnim nabavkama – studija slučaja

Neformalna koalicija “Zajednički glas za slobodu medija” koju čine organizacije civilnog društva, mediji i produkcijske grupe, a čiji je osnivač Centar za monitoring i aktivizam - CEMA uspeła je u Gradu Čačku krajem 2023. godine detaljnom analizom da “obori” odnosno da dovede do obustave javne nabavke koja je očigledno bila samo pokriće za izvlačenje novca iz gradskog budžeta.

Apsolutni rekorder, među svim javnim preduzećima u Gradu Čačku, po broju menjanja plana javnih nabavki za 2023. godinu je Turistička organizacija Čačka . Ova Javna ustanova je čak 24 puta izmeila Plan javnih nabavki i to poslednji put zaključno sa 21. decembrom 2023. godine. Od početnih pet javnih nabavki predviđenih za datu godinu došlo se do 46 koliko je navedeno u poslednjoj verziji plana.

ПЛАН ЈАВНИХ НАБАВКИ							
Наручилац	ЈАВНА УСТАНОВА "ТУРИСТИЧКА ОРГАНИЗАЦИЈА ЧАЧАК"						
Година плана	2023						
Верзија плана	24						
Датум усвајања	21.12.2023						
Рбр	Врста предмета	Предмет јавне набавке	Процењена вредност	Врста поступка	Оквирно време	ЦПВ	НСТЈ извршења /
0001	Услуге	Креативни програм за церемонију отварања "Престонице културе Србије 2023 - ЧАЧАНСКА РОДНА"		Преговарачки поступак без објављивања јавног позива	1 квартал	92312200 - Услуге писаца, композитора, вајара, забављача и других самосталних уметника	РС218 - Шумадијска област
0002	Услуге	Фестивал "Прича"		Преговарачки поступак без објављивања јавног позива	2 квартал	79953000 - Услуге организовања фестивала	РС218 - Шумадијска област
0004	Услуге	Вукасови дани у Чачку		Преговарачки поступак без објављивања јавног позива	2 квартал	79952100 - Услуге организовања културних дешавања	РС218 - Шумадијска област
0006	Добра	Закуп техничке опреме и бине		Отворени поступак	1 квартал	98390000 - Остале	РС - Србија
0007	Услуге	Извођење програма за церемонију отварања "Престонице културе Србије 2023 - ЧАЧАНСКА РОДНА"		Преговарачки поступак без објављивања јавног позива	1 квартал	92300000 - Забавне услуге	РС - Србија
0008	Услуге	Извођачи за церемонију отварања "Престонице културе Србије 2023 - ЧАЧАНСКА РОДНА"		Преговарачки поступак без објављивања јавног позива	1 квартал	92300000 - Забавне услуге	РС - Србија
0009	Радови	Наставак уређивања Овчар Бање		Отворени поступак	2 квартал	4512711 - Радови на пејзажном уређивању паркова	РС - Србија
0011	Услуге	Музичко извођење Ансамбла народних песама и игара Србије КОЛО		Преговарачки поступак без објављивања јавног позива	2 квартал	79952100 - Услуге организовања културних дешавања	РС214 - Моравичка област

Turistička organizacija Čačak svake godine tradicionalno organizuje doček obe Nove godine na Gradskom trgu. Iznos sredstava za ovu namenu se, takođe, tradicionalno krije od građana, ali se koncerti pompezno najavljuju. Krajem 2023. godine istraživački tim Centra za monitoring i aktivizam - CEMA i Ozon press-a je detaljnom analizom došao do podataka zbog kojih je javna nabavka, nakon medijskih objava i pritiska javnosti, morala biti poništena. Naime, na Portalu javnih nabavki, Javna ustanova „Turistička organizacija Čačak“ objavila je javnu nabavku: „Tehnička realizacija za koncert za Novu godinu i koncert za Srpsku Novu godinu“, pod referentnim brojem 37/2023, za koju je rok za dostavljanje ponude bio 24. novembar, 2023. godine. Kriterijum za dodelu ugovora bio je najniža ponuđena cena. Prema dostupnim dokumentima ponudu su dostavile dve firme:

- Aleksandar Raković, PR Agencija za organizaciju umetničkih događaja "Stage System production" iz Gornjeg Milanovca;
- Vasilije Petrović, PR Agencija za konsalting "LOMUS" iz Pirota.

Документација				Питања Одговори	
Техничка реализација за концерт за Нову годину и концерт за Српску Нову годину					
Основни подаци о набавци					
Наручилац	ЈАВНА УСТАНОВА "ТУРИСТИЧКА ОРГАНИЗАЦИЈА ЧАЧАК"				
Локација наручиоца	РС - Србија, ЧАЧАК				
Назив набавке	Техничка реализација за концерт за Нову годину и концерт за Српску Нову годину				
Референтни број	37/2023				
Врста предмета	Услуге				
Процењена вредност					
Врста поступка	Отворени поступак				
Рок за подношење	24.11.2023 10:00:00				
Статус поступка	Отворене понуде / пријаве				
Одлуке о додели					
Донето	ПИБ	Изабрани	Објављено		
27.11.2023	111124880	Василије Петровић ПР ...	28.11.2023 09:26:36		
Ставка плана на основу које је набавка покренута					
Број...	Назив предмета	Процењена вредност	ЦПВ		
0043	Техничка реализација за концерт за Нову Годину и концерт за Српску Нову Годину		98390000 - Остале услуге		

S obzirom na to da je Agencija "Lomus" iz Pirota dala nižu ponudu u odnosu na drugog ponuđača ta je ponuda i prihvaćena 27. novembra. Na osnovu Odluke o dodeli Ugovora ovoj Agenciji, br 1430/23, ukupan iznos za tehničku realizaciju koncerata je 3.791.666,66 dinara, bez PDV-a, odnosno **4.550.000,00 dinara sa PDV-om.**

Analizirajući reference ponuđača došli smo do podataka da u martu, 2023. vlasnik Agencije "Lomus" u APR-u upisuje prekid obavljanja delatnosti, da bi krajem iste godine, u decembru mesecu, registrovao nastavak obavljanja delatnosti. Ista situacija zabeležena je i prethodne, 2022. godine što bi moglo ukazati da je kod ovog privrednog subjekta to ustaljena praksa.

ЈАВНА УСТАНОВА "ТУРИСТИЧКА ОРГАНИЗАЦИЈА ЧАЧАК"
 ПИБ: 101108557
 ГРАДСКО ШЕТАЛИШТЕ ББ
 32000 ЧАЧАК
 Република Србија

Датум: 27.11.2023
 Број: 1430/23

На основу члана 146. став 1. Закона о јавним набавкама („Службени гласник“, број 91/19), наручилац доноси:

ОДЛУКА О ДОДЕЛИ УГОВОРА

Наручилац: ЈАВНА УСТАНОВА "ТУРИСТИЧКА ОРГАНИЗАЦИЈА ЧАЧАК"
 Референтни број: 37/2023
 Назив набавке: Техничка реализација за концерт за Нову годину и концерт за Српску Нову годину
 Број огласа на Порталу јавних набавки: 2023/С Ф02-0045608
 Врста уговора Радови Добра Услуге
 Главна СРУ ознака: 98390000
 Назив предмета / партије: Техничка реализација за концерт за Нову годину и концерт за Српску Нову годину
 Процењена вредност предмета / партије (без ПДВ-а): 3.791.666,66 Валута: РСД
 Уговор се додељује привредном субјекту:
Василије Петровић ПР агенција за консалтинг ЛОМУС Пирот, 111124880, Занатлијска 21, Пирот, 18300, Србија

Вредност уговора (без ПДВ): 4.550.000,00
 Вредност уговора (са ПДВ): 4.550.000,00
 Валута: РСД

 Република Србија
 Агенција за привредне регистре

Регистар привредних субјеката
 БП 164597/2023

5000221180760

Дана, 01.12.2023. године
 Београд

Регистратор Регистра привредних субјеката који води Агенција за привредне регистре, на основу члана 15. став 1. Закона о поступку регистрације у Агенцији за привредне регистре („Службени гласник РС“, бр. 99/2011, 83/2014, 31/2019), одлучујући о регистрационој пријави промене података код **Vasilije Petrović PR** Агенција за консалтинг Lomus Piro, са матичним/регистарским бројем: 65207494, коју је поднео/ла:

Име и презиме: **Василије Петровић**

доноси

РЕШЕЊЕ

УСВАЈА СЕ регистрациона пријава, па се у Регистар привредних субјеката, региструје промена података код:

Vasilije Petrović PR Агенција за консалтинг Lomus Piro

Регистарски/матични број: 65207494

и то следећа промена:

Промена података о прекиду обављања делатности:

Уписује се:
 1.
 Датум од када се обављање делатности наставља: 01.12.2023

Nažalost, важећи законски propisi dozvaljavaju takvu praksu. Međutim, upravo je ta praksa stvorila prostor za prekršaj u postupku ove javne nabavke. Naime, TO Čačak je javnu nabavku raspisala 24. novembra, 2023. godine, tako da je ponuda Agencije "Lomus" dostavljena u periodu kada je u APR-u registrovan njen prekid poslovanja. U takvim okolnostima TOČ je 27. novembra doneo Odluku o dodeli ugovora po javnoj nabavci, iako se tek nekoliko dana nakon toga, 1. decembra, 2023, vlasnik upisuje da nastavlja sa obavljanjem poslovne delatnosti.

Drugi sporan podatak je da PR Agencija za konsalting "LOMUS" iz Pirota, koja ima devet tekućih računa, od kojih je 8 u istoj poslovnoj banci a deveti kod Uprave za trezor Ministarstva finansija, **u trenutku dodele javne nabavke nema ni jedan aktivan račun**. Naime, svi računi su bili u blokadi a dodatnom analizom smo utvrdili da je, u periodu od 28. septembra 2020. pa do kraja 2023. godine, godine ova firma bila 513 dana u blokadi.

Vasilije Petrović PR Lomus

DOMAGUŠKA 21, 88000 Pirota, Srbija
 OIB: 111124880 MB: 65207404 Datum osnivanja: 30.10.2018.

REZIME POSLOVANJA

Tržištno stanje računa		Ukupno broj aktivnih računa		Ukupno broj blokiranih računa	
BLOKIRAN		0		2	

BLOKADE

Broj dana u blokadi 2021	Broj dana u blokadi 2022	Broj dana u blokadi 2023	Ukupno broj dana u blokadi
76	204	136	511

RAČUNI

UKUPAN BROJ AKTIVNIH RAČUNA:

BROJ TIR	DATUM OTVARANJA	DATUM ZATVARANJA	BANKA	STATUS	TIP RAČUNA
135-9500700643398-78	1.11.2018.		OTP BANKA SRBIJA A.D.	BLOKIRAN	OBARSKI

ISTORIJA BLOKADA

Daljom analizom činjenica vezanih za ovu javnu nabavku, u saradnji sa novinarima portal Ozonpress.net, dolazimo i do podatka da je ova Agencija registrovana na adresi privatnog poseda jednog penzionera starog 76 godina, što je pokrenulo dodatnu sumnju u regularnost procesa sprovođenja ove javne nabavke o čemu smo, uz podršku lokalnih medija, detaljno obavestili javnost.

Sedište firme Vasilije Petrović, PR Agencija za konsalting "LOMUS" Pirota, Zanatlijska 21 – Google street view

Dvadeset četiri časa po objavljivanju teksta u nezavisnim lokalnim medijima na Portalu javnih nabavki objavljeno je da Turistička organizacija Čačak ovaj postupak javne nabavke obustavlja.

Техничка реализација за концерт за Нову годину и концерт за Српску Нову годину					
Основни подаци о набавци					
Наручилац	ЈАВНА УСТАНОВА "ТУРИСТИЧКА ОРГАНИЗАЦИЈА ЧАЧАК"				
Локација наручиоца	РС - Србија, ЧАЧАК				
Назив набавке	Техничка реализација за концерт за Нову годину и концерт за Српску Нову годину				
Референтни број	37/2023				
Врста предмета	Услуге				
Процењена вредност					
Врста поступка	Отворени поступак				
Рок за подношење	24.11.2023 10:00:00				
Статус поступка	Обустављен				
Одлуке о додели					
Донето	ПИБ	Изабрани	Објављено	Образложење измене	На основу О.С./СДН
27.11.2023	111124080	Василије Петровић ПР...	28.11.2023 09:26:36	-	Не
Одлуке о обустави					
Разлог обуставе	Члан ЗЈН	Објављено	Донето	Образложење измене	
Све понуде су неприхватљиве	Члан 147. став 1. тач. 8) наручилац након прегледа и стручне оцене понуда утврди да су све понуде неприхватљиве	11.12.2023 14:01:33	11.12.2023	Како је наручилац примио допис дана 11.12.2023. године од изабраног понуђача да одустаје од закључења уговора, а да је други понуђач понудио цену која прелази износ расположивих средстава наручиоца, то наручилац нема друге могућности осим да обустави поступак.	

Одлука о обустави јавне набавке уписана у регистар портала Јавних набавки

У предмету Турistiчке организације Чачак наводи се следеће:

– *Kako je naručilac primio dopis dana 11.12.2023. godine od izabranog ponuđača da odustaje od zaključenja ugovora, a da je drugi ponuđač ponudio cenu koja prelazi iznos raspoloživih sredstava naručioca, to naručilac nema druge mogućnosti osim da obustavi postupak.*

Стручна оцена					
Понуђач	Прихvatљиво	Одбијено или се не разматра	Износ	Износ (са ПДВ)	Валута
АЛЕКСАНДАР РАКОВИЋ ПР АГЕНЦИЈА ЗА ОРГАНИЗАЦИЈУ УМЕТНИЧКИХ ДОГАЂАЊА СТАГЕ СУСТЕМ ПРОДУЦИОН ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ	НЕ	ДА	4.567.000,00	5.480.400,00	РСД
Образложење разлога одбијања или неразматрања: Понуда се одбија како прелази износ процењене вредности предмета јавне набавке и расположивих средстава.					
Разлог за одбијање неприхvatљивих понуда/пријава или других основа према Закону због којих се понуда/пријава више не разматра:					
понуда прелази износ процењене вредности предмета јавне набавке или расположивих средстава					
Василије Петровић ПР агенција за консалтинг ЛОМУС Пирот	НЕ	ДА	4.550.000,00	4.550.000,00	РСД
Образложење разлога одбијања или неразматрања: Понуђач је дана 11.12.2023. године, обавестио наручиоца дописом путем електронске поште да имајући у виду промене околности и раније преузете обавезе на другим пословима, да није у могућности да реализује предмет набавке у предвиђеним терминима.					
Разлог за одбијање неприхvatљивих понуда/пријава или других основа према Закону због којих се понуда/пријава више не разматра:					
понуђач је одбио да закључи уговор о јавној набавци, односно оквирни споразум					
* Обуставља се	ДА				
Правни основ за обуставу					
Члан 147. став 1. тач. 8) - наручилац након прегледа и стручне оцене понуда утврди да су све понуде неприхvatљиве					
Образложење обуставе					
Наручилац је након прегледа и стручне оцене понуда оценио обе понуде као неприхvatљиве, те с тим у вези обуставља предметни поступак јавне набавке.					
Сукоб интереса који је утврђен и мере које су поводом тога предузете					
Додатни подаци / Напомена					

Sudskog epiloga, ili poziva na bilo kakvu odgovornost za ovu javnu nabavku nije bilo, ali je samo par dana kasnije, već 14. novembra 2023. Turistička organizacija Čačak raspisala novu javnu nabavku „Tehnička realizacija za koncert za Novu godinu i koncert za Srpsku Novu godinu“, referentni broj 38/2023, za koju je rok za dostavljanje ponude bio 25. decembar, 2023. godine. Kriterijum za dodelu ugovora je najniža ponuđena cena.

Stigla je samo jedna ponuda od firme “Stage pro doo Preljina”, a na osnovu Odluke o dodeli Ugovora, br 1484/23, donete 26.12.2023. godine definisan je ukupan iznos sredstava za tehničku realizaciju koncerata od **3.791.642,00 dinara bez PDV-a**.

Zanimljivo je da je Turistička organizacija Čačka na Portalu javnih nabavki kao Odluku o dodeli ugovora postavila pogrešan dokument, dok se ispravna Odluka može naći tek 9. januara 2024. godine.

Da bismo do kraja utvrdili koliko su građane Čačka koštali novogodišnji koncerti analizirali smo još dve javne nabavke koje su sprovedene pregovaračkim postupkom bez objavljivanja javnog poziva.

Prva javna nabavka, odnosno pregovarački postupak pod RB **39/2023** – “Koncert Peđe Jovanovića” raspisana je 18.12.2023. godine. Odluka o dodeli Ugovora broj 1483/23 doneta je 25.12.2023. i dodeljena je “Slađana Marinska PR organizacija umetničkih događaja FM 21 11” iz Arandelovca. **Vrednost ove javne nabavke je 3.489.750,00 dinara.**

S obzirom da po članu 61. Stav 1, Zakona o javnim nabavkama “samo određeni privredni subjekt može da isporuči dobra, pruži usluge ili izvede radove zbog zaštite ekskluzivnih prava” ovaj pregovarački postupak može biti zakonski opravdan. **Međutim, problematično je što je preduzetnička radnja Slađana Marinski PR osnovana samo par dana pre pokretanja javne nabavke.**

Претрага предузетника

1 Основни подаци	
Назив	FM 21 11
Пословно име	SLAĐANA MARINSKI PR ORGANIZACIJA UMETNIČKIH DOGAĐAJA FM 21 11 ARANĐELOVAC
Статус	Активан
Правна форма	Предузетник
Матични број	67330986
Датум оснивања	14.12.2023

Dakle, posao je dodeljen firmi koja postoji svega četiri dana pre raspisivanja javne nabavke, a zaštitnik je ekskluzivnih prava, što je stvorilo ozbiljnu sumnju građana Čačka da je reč o firmi čija je uloga “izvlačenje novca iz budžeta grada”. Ova sumnja je izneta u stotinama komentara koje su građani ostavljali na lokalnim portalima i društvenim mrežama.

Druga javna nabavka, odnosno pregovarački postupak pod RB 40/2023 “Koncert Gorana Bregovića” raspisan je 23.12.2023. godine. Odluka o dodeli Ugovora broj 9/2024 doneta je 04.01.2024. i dodeljena je preduzetničkoj radnji “Petar Bodrožić - preduzetnik produkcija u okviru izvođačke umetnosti Falkon Crvenka”. **Vrednost ovog pregovaračkog postupka je 5.170.000,00 dinara. Ono što je već uobičajena praksa je da, kao i kod prethodno analiziranih javnih nabavki, i ovde se može uočiti da je ponuđač imao prekid obavljanja delatnosti do trenutka raspisivanja javne nabavke.**

РЕШЕЊЕ

УСВАЈА СЕ регистрациона пријава, па се у Регистар привредних субјеката, региструје промена података код:

PETAR BODROŽIĆ PREDUZETNIK PRODUKCIJA U OKVIRU IZVOĐAČKE UMETNOSTI FALKON CRVENKA

Регистарски/матични број: 60775362

и то следећа промена:

Промена података о прекиду обављања делатности:

Уписује се:

1.

Датум од када се обављање делатности наставља: 21.12.2023

CEMA već nekoliko godina unazad upozorava javnost na “trend” dodeljivanja javnih nabavki tek osnovanim firmama ili preduzećima koje se “aktiviraju” samo dok se završi realizacija javnih nabavki. Kada sumiramo, grad Čačak je za proslave novogodišnjih praznika iz svog bužeta izdvojio 13.209.720,40 dinara odnosno nešto više od 112.000 evra. Osim nesvrshishodno utrošenog novca građana, sve analizirane javne nabavke sadrže elemente za potencijalne koruptivne radnje.

6. ANALIZA JAVNIH NABAVKI PRIMENOM BENCHMARKING TOOL-A (ALATA)

Koalicija Balkan Tender Watch (BTW) razvila je Benchmarking alat koji predstavlja posebnu metodologiju čiji je fokus na detektovanju koruptivnih i slabih tačaka u procesu javnih nabavki.

Članovi CEMA tima su obučeni da koriste Benchmarking alat a njegova primena izvršena je i u analizi javnih nabavki u ovom dokumentu.

Benchmarking alat se sastoji iz tri segmenta:

- **Prvi segment** je fokusiran na nacionalne zakone i njihovu usklađenost sa propisima Evropske unije i antikorupcijskim mehanizmima.
- **Drugi segment** je alat koji se može koristiti u procesu monitoringa javnih nabavki, pre svega, na lokalnom nivou.
- **Treći segment** ocenjuje ažurnost nadležnih institucija u prevenciji koruptivnih radnji i sankcionisanju zloupotreba u javnim nabavkama.

Ključni cilj Benchmarking alata je da ukaže koji su to nedostaci procedura i prakse. Rezultati monitoringa javnih nabavki primenom ovog alata, koji je sproveo Centar za monitoring i aktivizam – CEMA, su pokazali da, bez obzira na postojanje Zakona o javnim nabavkama i drugih pravnih akata, korupcija, ipak, pronade svoj put. Po svim dosadašnjim analizama i istraživanjima koja su sprovele organizacije civilnog društva, kako u Srbiji tako i u drugim zemljama Zapadnog Balkana, najveći problem predstavljaju institucije. On se ogleda, pre svega, u odsustvu kontrole procesa javnih nabavki, a potom i sankcionisanju otkrivenih koruptivnih pojava.

6.1. Prvi segment Benchmarkig alata

Analiza pravnog i institucionalnog antikorupcijskog okvira u javnim nabavkama se sprovodi kroz čekiranje (odgovore) na tridesetak pitanja koja se mogu podeliti u pet celina prikazanih u Tabeli br. 2.

Tematska celina	Tematski okvir
1. Prisustvo antikoruptivnih mehanizama u nacionalnom zakonodavstvu	Za borbu protiv korupcije postoje razvijeni međunarodni standardi i većina zemalja Zapadnog Balkana su ratifikovale sve najznačajnije međunarodne instrumente u oblasti borbe protiv korupcije, pa su

	zakoni i drugi propisi u najvećoj meri usklađeni sa prihvaćenim međunarodnim standardima. Međutim, kao i u mnogim drugim oblastima, praktična primena usvojenih propisa je sporna.
2. Transparentnost procesa javnih nabavki	Ova grupa pitanja odnosi se na usklađenost propisa sa regulativama Evropske unije, dostupnosti informacija o javnim nabavkama kao što su besplatna tenderska dokumentacija, publikovanje planova javnih nabavki na zvaničnim portalima lokalnih i državnih institucija... do izveštaja o sprovedenim javnim nabavkama.
3. Monitoring javnih nabavki	Ova grupa pitanja odnosi se na realizaciju ugovorenih obaveza i prisustvo institucija koje prate zakonitost celog procesa. Posebno važno pitanje se odnosi na postojanje zakonskog okvira koji omogućava organizacijama civilnog društva, medijima i drugim zainteresovanim stranama da aktivno učestvuju u monitoringu sprovođenja javnih nabavki, kako na nacionalnom, tako i na lokalnom nivou.
4. Primena antikorupcijskih mera u javnim nabavkama	Ovaj deo alata se odnosi na prisustvo nezavisnih tela zaduženih za implementaciju antikorupcijskih pravila u javnim nabavkama. To podrazumeva informacije o aktivnim uzbunjivačima, internim revizorima, lokalnim antikoruptivnim telima, do informacija koje se odnose na odgovornost članova Komisije za javne nabavke, eventualnih zloupotreba u procesu, sukoba interesa, do potencijalnih krivičnih dela koja mogu biti predmet procesuiranja pred državnim organima.
5. Statistički podaci o realizovanim javnim nabavkama	Nakon odgovora na ovu grupu pitanja prilikom analize javnih nabavki na lokalnom ili nacionalnom nivou raspolagaće se podacima o prosečnom broju ponuda po tenderu, broju javnih nabavki sa samo jednom ponudom, pregovaračkim procesima, poništenim slučajevima i broju žalbi u odnosu na ukupan broj javnih nabavki. Odgovor na poslednje pitanje, koje zaokružuje ovaj segment, dovešće nas do podatka o top deset firmi koje su dobile najviše tendera na godišnjem nivou.

Tabela br. 2.

REZIME:

Celokupan prvi segment Benchmarking alata nije neophodan za analize javnih nabavki na lokalnom nivou, ali je veoma značajan za prikupljanje statističkih podataka na nivou države. Takođe, primena ovog alata je idealna za komparativne analize više država, kao što su zemlje Zapadnog Balkana, na primer. To podrazumeva komparaciju usklađenosti nacionalnih zakonodavstava sa regulativama Evropske unije, analizu uporednih statističkih podataka, kao i detektovanje identičnih ili specifičnih slučajeva korupcije uočeni u procesima javnih nabavki.

6.2. Drugi segment Benchmarking alata (primena na lokalnom nivou)

Drugi segment Benchmarking alata je upitnik od skoro 60 pitanja podeljenih u tri oblasti:

1. *Planiranje javne nabavke;*
2. *Realizacija postupka javne nabavke od donošenja odluke o pokretanju postupka do zaključenja ugovora;*
3. *Realizacija postupka javne nabavke od zaključenja ugovora do izvršenja ugovornih obaveza.*

Drugi segment Benchmarking alata usmeren je ka analizi procesa pojedinačnih javnih nabavki i posebno je koristan alat za monitoring javnih nabavki na lokalnom nivou.

Nažalost, iako je sa donošenjem novog Zakona o javnim nabavkama izmenjen i Krivični zakonik, pa smo dobili posebno krivično delo "**zloupotreba u vezi sa javnom nabavkom**" koje je sada formulisano u članu 228. KZ, praksa je pokazala da njihova implementacija izostaje čak i u eklatantnim primerima zloupotreba i koruptivnim radnjama.

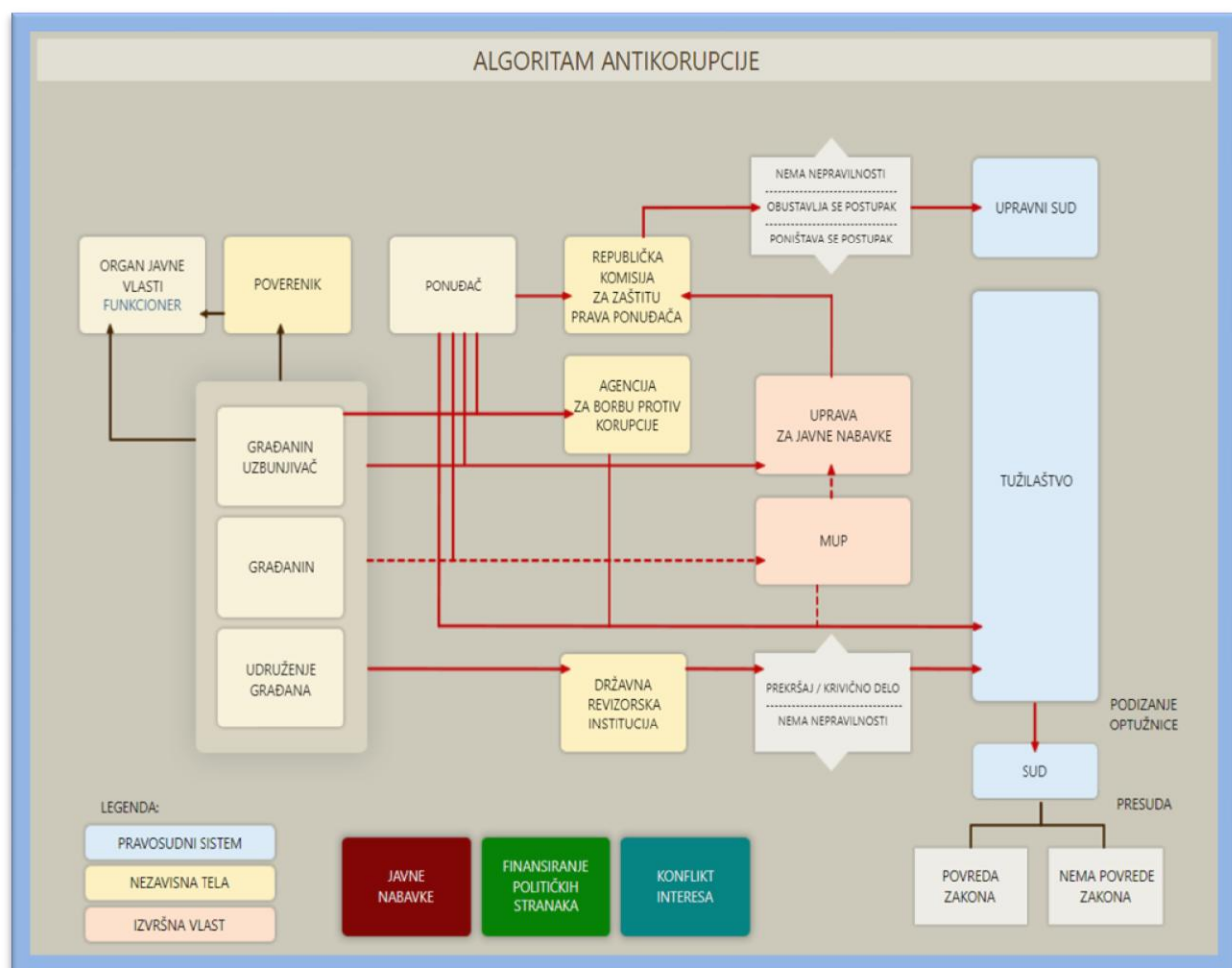
Ovi navodi su potvrđeni i u predstavljenim primerima analiziranih javnih nabavki u ovom dokumentu. Naime, imajući u vidu činjenicu da su konkretne javne nabavke dodeljene ponuđačima koji ne ispunjavaju osnovne uslove trebalo je pokrenuti pitanje odgovornosti svih učesnika u ovom procesu. Nažalost, niko nije doveo u pitanje jednostavnu odluku da se javna nabavka obustavi, a osnivanje firmi ili njihovo aktiviranje uoči samih tendera postao je ustaljeni model po kome koruptivne pojave prolaze "kroz prste" zakona, a akteri ostaju nekažnjeni.

6.3. Treći segment Benchmarking alata

Kao što smo u uvodu ovog poglavlja naveli, treći segment Benchmarking alata se odnosi na ocenu ažurnosti nadležnih institucija u sprovođenju antikoruptivnih mera u procesu javnih

nabavki i sankcionisanju zloupotreba. U ovom segmentu alat omogućava merenje efektivnosti antikoruptivnih mehanizama na detektovanim slučajevima korupcije u javnim nabavkama.

Kako bi ceo proces monitoringa bio dodatno unapređen, Benchmarkig alat sadrži i tzv. algoritam antikorupcije (Grafikon br. 5) u kome je prikazano na koji način organizacije civilnog društva, ponuđači, udruženja privrednika i obični građani mogu prijaviti korupciju i kako se ta prijava, kroz nadležne institucije, procesuiru.

Grafikon br. 5

U nastavku ovog dokumenta prikazan je jedan segment upitnika - **Benchmarkig alat**, koji sadrži više desetina stranica, pomoću koga je izvršena analiza javnih nabavki. Ovaj alat bi mogao biti značajna podrška OCD koje se bave monitoringom procesa, kao i medijima koji istražuju ove teme.

UPITNIK ZA MONITORING CASE-OVA JAVNIH NABAVKI

I. PLANIRANJE

1. DA LI NARUČILAC IMA PLAN JAVNIH NABAVKI?

DA

NE

*Napomena:

2. DA LI JE PLAN JAVNIH NABAVKI OBJAVLJEN NA SVIM ZA TO PREDVIĐENIM MESTIMA I DA LI JE DOSTUPAN NA PROAKTIVNOJ OSNOVI?

DA

NE

*Napomena:

3. DA LI PLAN JAVNIH NABAVKI SADRŽI SVE ZAKONOM PREDVIĐENE ELEMENTE:

a) redni broj nabavke - DA NE

b) predmet nabavke - DA NE

c) iznos planiranih sredstava - DA - NE

d) podatke o aprocijaciji u budžetu, odn. finansijskom planu za plaćanje - DA NE

e) procenju vrednost nabavke, na godišnjem nivou i ukupno - DA NE

f) vrstu postupka nabavke - DA NE

g) okvirni datum pokretanja postupka - DA NE

h) okvirni datum zaključenja ugovora - DA NE

i) okvirni datum izvršenja ugovora - DA NE

*Napomena:

4. DA LI SU U PLANU JAVNIH NABAVKI NAVEDENI RAZLOZI I OPRAVDANOST NABAVKE?

DA

NE

*Napomena:

5. DA LI JE U PLANU JAVNIH NABAVKI NAVEDEN NAČIN NA KOJI JE NARUČILAC UTVRADIO PROCENJENU VREDNOST JAVNE NABAVKE?

DA

NE

*Napomena:

6. DA LI JE PLAN JAVNIH NABAVKI NARUČIOCA ČIJU NABAVKU POSMATRAMO MENJAN I AKO JESTE KOLIKO PUTA?

DA - put/a

NE

*Napomena: - U odnosu na posmatranu javnu nabavku

7. DA LI SU IZMENE PLANA JAVNIH NABAVKI VIDLJIVE U ODNOSU NA OSNOVNI PLAN JAVNIH NABAVKI?

DA

NE

*Napomena: - U odnosu na posmatranu javnu nabavku

8. S KOJIM OBRAZLOŽENJEM (UKOLIKO POSTOJI OBRAZLOŽENJE) JE PLAN JAVNIH NABAVKI MENJAN?

*Napomena: - U odnosu na posmatranu javnu nabavku

Grafikon br. 6 – Prikaz dela upitnika

7. PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE PROCESA JAVNIH NABAVKI

OBLAST	PREPORUKE
1. Opšte preporuke	➤ Analizirati istraživanja tržišta radi utvrđivanja opravdanosti javne nabavke; ➤ Sprečiti „usitnjavanje” javnih nabavki kako bi se izbegla primena određenih odredaba ZJN; ➤ Sprečiti diskriminaciju prilikom određivanja tehničkih specifikacija; ➤ Omogućiti lakše i brže otkrivanje postojanja sukoba interesa – recimo, objavljivanjem postojanja potencijalnog sukoba interesa unapred, na internet prezentaciji naručioca i/ili u konkursnoj dokumentaciji; ➤ Pojačati nadzor nad izvršenjem ugovora o javnim nabavkama – uvesti obavezu objavljivanja podataka u vezi sa izvršenjem ugovora: ukupni isplaćeni iznos drugoj ugovornoj strani i obrazloženje ukoliko je iznos koji je isplaćen veći od ugovorenog, odnosno obrazloženje razloga zbog kojih je ugovor raskinut pre isteka njegovog važenja. ➤ Utvrditi uzroke konstantnog pada poverenja ponuđača u sistem javnih nabavki i njihovo sve masovnije odustajanje od učešća u postupcima javnih nabavki, uprkos pogoršanim uslovima za dobijanje novih poslova na tržištu usled ekonomske krize. ➤ Sugerisati Naručiocima javnih nabavki da pored aktuelnog Zakona o javnim nabavkama obrate pažnju na ostale Zakone koji se direktno tiču konkretnih javnih nabavki – Zakon o obaveznom prmerku publikacija; Zakon o zaštiti podataka ličnosti, itd ...
2. Transparentnost procesa	➤ Za postupak javne nabavke načelo transparentnosti je jedno od osnovnih jer je cilj cele procedure da javnost može da prati sve faze trošenja javnog novca. Međutim, ne može se reći da je postupak javne nabavke u potpunosti javan jer postoji dokumentacija koja se ne objavljuje (zaključeni ugovori, na primer) već je potrebno primeniti mehanizam koji je regulisan Zakonom o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja. Ako bi se postupak javne nabavke posmatrao kao jedna zaokružena celina on se ne završava samo objavljivanjem odluke o potpisivanju

3. Dostupnost baza podataka	ugovora, već i izvršenjem ugovora i okončanim sudskim postupcima. ➤ Pretraga podataka na sajtovima koji vode baze u vezi sa postupcima javnih nabavki moraju biti tehnički dostupniji korisnicima što znači da je neophodno njihovo unapređenje. Na primer, potrebno je da naručioci preduzmu sve mere tako da se ujednači praksa koja uključuje kontinuirano objavljivanje dokumenata (godišnji planovi javnih nabavki i planovi budžeta, kompletna konkursna dokumentacija, zaključeni/potpisani ugovori između naručilaca i dobavljača, izvršenja javnih nabavki...). Sva dokumenta bi trebalo da budu trajno dostupna u jasno naznačenim sekcijama.
4. Nadzor i rezultati nadzora	➤ Potrebno je da naručioci uvedu nadzor nad sprovođenjem ugovora i objave rezultate nadzora nad realizovanim javnim nabavkama na svojim sajtovima. Ove izveštaje bi trebalo objaviti i na Portalu javnih nabavki. Naša preporuka je da se građani aktivno uključe u nadzor javnih nabavki preko OCD i daju svoje ocene o izvedenim radovima, izvršenim uslugama i dr. Na taj način bi se obezbedila i kontrola nad svrsishodnim trošenjem javnih finansija u jedinicama lokalnih samouprava.
5. Borba protiv korupcije	➤ Uspostaviti lokalne antikoruptivne mehanizme (usvojiti Lokalni antikorupcijski plan i telo za praćenje implementacije u lokalnim samoupravama) ➤ Antikoruptivne odredbe Zakona o javnim nabavkama dosledno primenjivati; ➤ Podići opšte kapacitete učesnika u javnim nabavkama radi smanjenja neregularnosti i korupcije. ➤ Ceo proces bi mogao biti unapređen aktivnim učešćem građana i OCD u lokalnim telima za borbu protiv korupcije.
6. Organizacije civilnog društva	➤ Osnažiti OCD za monitoring javnih nabavki na lokalnom nivou kroz tri ključna koraka: - Prvi korak - informisati OCD o značaju transparentnosti javnih nabavki u kontekstu trošenja javnog novca; - Drugi korak – unaprediti kapacitete OCD kako bi mogle da prate postupke javnih nabavki i

7. Zelene javne nabavke	procenjuju nivo transparentnosti; - Treći korak - Povećati učešće OCD u nadzoru sprovođenja postupka javnih nabavki na lokalnom i nacionalnom nivou. ➤ Cirkularna ekonomija, o kojoj se sve više govori u zemljama u regionu, mogla bi biti kanal za brži oporavak njihovih privreda posle zastoja usled pandemije, jer je zasnovana na korišćenju unutrašnjih rezervi i domaćih resursa – otpada, reciklata i energije, što bi stvorilo prostor za otvaranje velikog broja radnih mesta koja su nam sada neophodna. Zelene javne nabavke su alat za primenu koncepta cirkularne ekonomije, jer podstiču proizvodnju i potrošnju proizvoda koji sadrže reciklirane materijale proizvedene po standardima koji štite životnu sredinu i zdravlje ljudi. Za početak predlažemo: ○ Izradu nacionalnih akcionih planova zelenih javnih nabavki; ○ Promovisanje zelenih javnih nabavki kroz osmišljene kampanje u medijima; ○ Obezbediti realne podsticaje za industrijski sektor, za razvoj zelenih tehnologija i proizvoda.
Socijalne javne nabavke	➤ Na osnovu dosadašnjih sprovedenih analiza javnih nabavki vidi se da postoji veliki prostor za sprovođenje socijalnih javnih nabavki. Upravo su ove nabavke sistemski alat koji bi mogao u značajnoj meri doprineti razvoju postojećih socijalnih preduzeća i osnivanju novih, što bi značilo i više zaposlenih lica i pružanje efikasnije pomoći licima iz ugroženih društvenih grupa. Dugoročno, učešće socijalnih preduzeća u socijalnim javnim nabavkama, omogućilo bi stvaranje još jednog snažnog oslonca za rešavanje društvenih problema naše zajednice.

Zahvaljujemo se stručnim saradnicima, privrednicima, medijima, volonterima, OCD i svim građankama i građanima koji su dali svoj doprinos u izradi ovog dokumenta.

Izdavač:

Autorski tim:

Svetlana Kojanović, autorka
Dragana Krnetić, autorka
Milena Gavrilović, medijska ekspertkinja

Istraživanje na terenu i obrada podataka:

Media Team Leader CK d.o.o - Čačak

Grafički dizajn:

Luka Kojanović